

Sygn. akt VI RCa 105/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 czerwca 2019 roku

Sąd Okręgowy w Olsztynie VI Wydział Cywilny Rodzinny w składzie:

Przewodniczący: SSO Waldemar Pałka

Sędziowie: SO Jolanta Piórkowska (spr.)

SO Hanna Niewiadomska

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Anna Greifenberg-Krupa

po rozpoznaniu w dniu 19 czerwca 2019 roku w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa **P. P. (1)**

przeciwko **M. P.**

o podwyższenie alimentów

oraz z powództwa wzajemnego **M. P.**

przeciwko **P. P. (1)**

o uchylene lub obniżenie alimentów

na skutek apelacji powoda-pozwanego wzajemnie

od wyroku Sądu Rejonowego w Olsztynie

z dnia 30 stycznia 2019 roku

sygn. akt III RC 247/18

I. Oddala apelację.

II. Odstępuje od obciążenia powoda, a pozwanego wzajemnie kosztami procesu za II instancję.

Sygn. akt VI RCa 105/19

UZASADNIENIE

P. P. (1) wniósł o podwyższenie alimentów na jego rzecz ustalonych od pozwanego M. P. wyrokiem Sądu Rejonowego w Olsztynie z dnia 9 grudnia 2009 r. z kwoty 300 zł miesięcznie do kwoty 500 złotych miesięcznie.

W uzasadnieniu podał, że od czasu ustalenia alimentów zmieniła się sytuacja stron bowiem wzrosły potrzeby obecnie pełnoletniego powoda będącego osobą niepełnosprawną, oraz poprawiła się sytuacja materialna pozwanego, który wkrótce dysponować będzie środkami finansowymi uzyskanymi z podziału majątku z matką powoda a nadto

otrzymuje od niej pieniądze potrącane z emerytury w wyniku postępowania egzekucyjnego. Otrzymywana renta socjalna powoda nie pozwala na pokrycie jego kosztów leczenia i utrzymania.

Pozwany M. P. wniósł o oddalenie powództwa, jednocześnie wystąpił z powództwem wzajemnym o uchylenie obowiązku alimentacyjnego na rzecz P. P. (1) ewentualnie o obniżenie alimentów do kwoty 100 zł miesięcznie.

Żądanie swoje uzasadnił pogorszeniem się jego sytuacji materialnej. Wskazał, że na skutek przebytych udarów mózgu jest osoba całkowicie niezdolną do pracy i niezdolną do samodzielnej egzystencji. Renta która dysponuje nie zabezpiecza ponoszonych kosztów utrzymania, leczenia i konieczności opieki osób trzecich.

Sąd Rejonowy w Olsztynie wyrokiem z dnia 30 stycznia 2019 r. w sprawie o sygn. akt III RC 247/18 oddalił oba powództwa i wzajemnie zniósł między stronami koszty procesu.

W pisemnych motywach uzasadnienia wyroku podał, że zarówno roszczenie powoda jak i roszczenie wzajemne M. P. nie zasługiwały na uwzględnienie.

Powołując się na treść art. 138 kro wskazał, że od czasu ostatniego orzekania o alimentach, po obydwu stronach nastąpiły zmiany jednakże nie miały wpływu na zmianę dotychczasowego orzeczenia alimentacyjnego.

Z ustaleń poczynionych przez Sąd I instancji wynika, że powód - pozwany wzajemny w chwili wydawania wyroku ustalającego na jego rzecz obowiązek alimentacyjny miał (...) lat i mieszkał z rodzicami pozostając na ich całkowitym utrzymaniu. Obecnie ma (...) lat, mieszka z matką w mieszkaniu należącym do jego brata, który opłaca za nie co miesiąc 450 zł czynszu. Od poniedziałku do piątku powód-pozwany wzajemny przebywa w specjalistycznej placówce edukacyjnej z internatem, do której wożony jest transportem organizowanym przez tę placówkę. Powód – pozwany wzajemny jest osobą chorą na zespół (...), przyjmuje na stałe leki na tarczycę i alergię, nosi okulary wymieniane co 2 lata.

Odnosząc się do sytuacji finansowej powoda- pozwanego wzajemnego, Sąd stwierdził, że obecnie otrzymuje on rentę socjalną w wysokości 878 zł oraz dodatek pielęgnacyjny w wysokości 153 zł. Nie posiada żadnych oszczędności ani innego majątku.

Matka powoda – pozwanego wzajemnego otrzymuje emeryturę w wysokości 1700 zł, z której czynione są potrącenia egzekucyjne w wysokości 412,76 zł.

Po stronie pozwanego - powoda wzajemnego zmiany polegają na tym, że w dacie poprzedniego wyrokowania o alimentach pozwany-powód wzajemny pracował zarobkowo i utrzymywał się z wynagrodzenia za pracę. Obecnie jest osobą niepełnosprawną, niezdolną całkowicie do pracy, osobą niezdolną do samodzielnej egzystencji i otrzymuje rentę w wysokości 1698,84 zł. Nie posiada żadnego innego majątku ani długów. Po podziale majątku z byłą żoną otrzyma kwotę 139.241,86 zł. Pozwany – powód wzajemny wydatkuje co miesiąc kwotę 800 zł za wynajem mieszkania w D. oraz kwotę 400 zł na leki. Ponadto w związku z niepełnosprawnością nie może sam przygotowywać sobie posiłków w związku z czym w stołówce kupuje obiady za około 12 zł dziennie. W codziennym funkcjonowaniu pomaga mu siostra.

Sąd Rejonowy , uzasadniając swoje orzeczenie, powołał się na treść art. 138 oraz 135 § 1 KRO, stwierdzając, że zakres obowiązku alimentacyjnego zależy od usprawiedliwionych potrzeb alimentowanego i zarobkowych możliwości zobowiązanego. W ocenie Sądu Rejonowego w sytuacji życiowej obu stron zaszły istotne zmiany, których skutki znoszą się wzajemnie.

Sąd po stronie powoda- pozwanego wzajemnego stwierdził przede wszystkim istotny upływ czasu, który przyniósł za sobą wzrost kosztów utrzymania. Jednakże zdaniem Sądu sama zmiana potrzeb alimentowanego nie jest wystarczająca do podwyższenia alimentów, gdyż powód-pozwany wzajemny poprzez otrzymanie renty socjalnej oraz dodatku pielęgnacyjnego uzyskał możliwość samodzielnego zaspokajania swoich potrzeb. W ocenie Sądu dochód

uzyskiwany przez P. P. (1) wraz z alimentami w dotychczasowej wysokości pozwala na zaspokojenie znacznej części jego usprawiedliwionych potrzeb.

Odnosząc się do możliwości zarobkowych M. P. Sąd uznał, że uległy one zmniejszeniu, szczególnie w związku z niepełnosprawnością, jednakże nie uległy one na tyle drastycznemu obniżeniu, aby uzasadnić obniżenie ani tym bardziej wygaśnięcie obowiązku alimentacyjnego.

Uzasadniając to stanowisko, Sąd Rejonowy powołał się także na art. 133 KRO, z którego wprost wynika obowiązek przyczyniania się przez rodziców do zaspokajania usprawiedliwionych potrzeb dziecka, które nie może się samo utrzymać. Sąd podniósł, że obowiązek ten nie jest ograniczony czasowo, a tym czy dziecko jest już w stanie samodzielnie się utrzymać.

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód- pozwany wzajemny, zaskarżając wyrok w całości, zarzucając mu:

1) błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia wyrażający się w przyjęciu, iż w przedmiotowej sprawie nie doszło do zmiany stosunków uzasadniających podwyższenie alimentów na rzecz powoda, podczas gdy sytuacja majątkowa pozwanego uległa zdecydowanej poprawie na skutek dokonania sprzedaży mieszkania w drodze licytacji oraz zdecydowanie zwiększyły się usprawiedliwione potrzeby powoda

2) naruszenie prawa procesowego, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 233 par. 1 KPC poprzez nierozważnie w sposób wszechstronny zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz jego dowolną ocenę sprzeczną z doświadczeniem życiowym i zasadami logicznego rozumowania, polegającą na nieprawidłowej ocenie zestawienia uzyskiwanych przez powoda dochodów a dochodów uzyskiwanych przez pozwanego, jak również nieuwzględnienie okoliczności, że koszt utrzymania powoda przekracza możliwości matki powoda ponad jego udział jak również w istotny sposób przekracza dotychczasowy obowiązek alimentacyjny pozwanego w wysokości 300 zł, który winien być określony na wyższym poziomie,

3) sprzeczność istotnych ustaleń faktycznych z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez przyjęcie, że możliwości finansowe pozwanego nie pozwalają na partycypowanie w większym zakresie finansowym w utrzymaniu powoda i ustalenie, że miesięczny dochód pozwanego wynosi 1698,84 zł netto, podczas gdy Sąd nie doliczył kwoty 412,76 zł miesięcznie z tytułu prowadzonego przez pozwanego postępowania egzekucyjnego oraz przyjęciem, że pozwany wynajmuje pokój w D., za który płaci miesięcznie 800 zł, gdy tymczasem strona powodowa kwestionowała wysokość wynajmu określoną przez pozwanego, a pozwany nie przedstawił na tę okoliczność dowodów,

4) naruszenie prawa materialnego tj. art. 138 KRO w zw. z art. 135 par. 2 KRO poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i w konsekwencji przyjęcie, że nie nastąpiła zmiana stosunków uzasadniająca podwyższenie alimentów, podczas gdy w realiach przedmiotowej sprawy bezspornym jest, że usprawiedliwione potrzeby powoda uległy zwiększeniu, pogorszyła się sytuacja majątkowa powoda, zaś sytuacja majątkowa pozwanego uległa zdecydowanej poprawie mimo orzeczonej niezdolności do pracy.

W konsekwencji tak poczynionych zarzutów powód- pozwany wzajemny wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku zgodnie z żądaniem jego powództwa oraz zasądzenie kosztów według norm przepisanych.

W uzasadnieniu apelacji skarżący podniósł, że Sąd I instancji błędnie ocenił sytuację majątkową pozwanego-powoda wzajemnego, a nie docenił ograniczenia możliwości zarobkowych po stronie matki powoda – pozwanego wzajemnego. Wskazywał, że usprawiedliwione potrzeby powoda – pozwanego wzajemnego w ciągu ostatnich (...) lat znacznie się zwiększyły, co nie znalazło odzwierciedlenia w wysokości obowiązku alimentacyjnego na jego rzecz. Ponadto podkreślił, iż koniecznym do pełnego zobrazowania sytuacji byłoby zapoznanie się z umową najmu lokalu mieszkalnego zawartą przez pozwanego – powoda wzajemnego, a czego Sąd nie uczynił.

W odpowiedzi na apelację pozwany – powód wzajemny wniósł o jej oddalenie. Wskazał, iż jego sytuacja życiowa i materialna jest trudna z uwagi na niemożność podjęcia pracy zarobkowej. Stwierdził, że brak jest znacznej

dysproporcji pomiędzy zarobkami jego oraz matki powoda – pozwanego wzajemnego. Podniósł również, że podana kwota wynajmu lokalu jest rzeczywista i adekwatna do warunków rynkowych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powoda – pozwanego wzajemnego nie zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie należy podkreślić, że Sąd Rejonowy na podstawie zebranego w sprawie materiału dowodowego w sposób prawidłowy i całościowy ustalił stan faktyczny w niniejszej sprawie. Materiał dowodowy zgromadzony przez Sąd I instancji jest również wystarczający do rozstrzygnięcia sprawy. W pisemnych motywach orzeczenia Sąd rozważał szczegółowo sytuację materialną i życiową stron, a zajęte stanowisko w przekonujący sposób uzasadnił. Ponowna analiza materiału dowodowego, dokonana w trakcie postępowania apelacyjnego jednoznacznie wskazuje, że ustalenia dokonane przez Sąd Rejonowy i wnioski zawarte w pisemnych motywach uzasadnienia zaskarżonego wyroku, są w pełni trafne i jakakolwiek argumentacja zawarta w apelacji, nie jest w stanie wpłynąć na odmienne ich oceny. Sąd odwoławczy przyjmuje ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji jako własne oraz poczynione na ich podstawie rozstrzygnięcie.

Odnosząc się do merytorycznych zarzutów apelacji, w pierwszej kolejności należy rozważyć zarzut naruszenia art. 233 § 1 KPC. Zarzut ten w opinii Sądu odwoławczego jest całkowicie nieuzasadniony. Jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadził wnioski logicznie poprawne i zgodne z zasadami doświadczenia życiowego, to taka ocena dowodów nie narusza zasady swobodnej oceny dowodów przewidzianej w art. 233 KPC, choćby dowiedzione zostało, że z tego samego materiału dałoby się wysnuć równie logiczne i zgodne z zasadami doświadczenia życiowego wnioski odmienne. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych, to przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona. Pewnym jest, iż swobodna ocena dowodów nie może być skutecznie zanegowana tylko przez to, iż w opinii powoda- pozwanego wzajemnego obowiązek alimentacyjny winien być ustalony w kwocie wyższej niż ma to obecnie miejsce. Zarzut ten w apelacji powoda- pozwanego wzajemnego nie wskazuje nawet jaki wpływ na ocenę dowodów mają podnoszone przez niego okoliczności. W gruncie rzeczy stwierdzić należy, iż zarzut ten stanowi wyłącznie polemikę z ustaleniami faktycznymi poczynionymi przez Sąd, a które są niezgodne ze stanowiskiem powoda- pozwanego wzajemnego.

Sąd Okręgowy w pełni podziela zdanie Sądu Najwyższego wyrażone w postanowieniu z dnia 23 stycznia 2001 r., sygn. akt IV CKN 970/00, w którym to podniesiono, iż „dla skuteczności zarzutu naruszenia art. 233 § 1 KPC nie wystarcza stwierdzenie o wadliwości dokonanych ustaleń faktycznych, odwołujące się do stanu faktycznego, który w przekonaniu skarżącego odpowiada rzeczywistości. Konieczne jest tu wskazanie przyczyn dyskwalifikujących postępowanie sądu w tym zakresie. W szczególności skarżący powinien wskazać, jakie kryteria oceny naruszył sąd przy ocenie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłuszne im je przyznając”.

Materialnoprawną podstawę do zmiany orzeczenia alimentacyjnego stanowi art. 138 KRO, zgodnie z którym „W razie zmiany stosunków można żądać zmiany orzeczenia lub umowy dotyczącej obowiązku alimentacyjnego.” Przez "zmianę stosunków" należy rozumieć zmianę okoliczności istotnych z punktu widzenia ustawowych przesłanek obowiązku alimentacyjnego i zakresu świadczeń alimentacyjnych. Zatem nie każda zmiana w życiu obowiązanego czy uprawnionego do alimentów będzie podstawą do zmiany orzeczenia alimentacyjnego, w szczególności jeśli nie mają charakteru trwałego, zasadniczego, i nie wyczerpują przesłanek, które w istotny sposób wpływają na istnienie czy zakres obowiązku alimentacyjnego.

W ocenie Sądu Okręgowego takie istotne zmiany w sytuacji życiowej zaszyły w tym wypadku po stronie zarówno powodowej jak i pozwanej. Niemniej okoliczności te zredukowały się wzajemnie w sposób nie pozwalający na uznanie, aby którakolwiek przeważała na korzyść konkretnej strony.

Oczywistym jest, co zresztą podnosi Sąd I instancji, że im starszy jest uprawniony tym większe ma potrzeby, które wynikają choćby z rozwoju fizycznego, emocjonalnego czy duchowego. Niemniej nie tylko uzasadnione potrzeby alimentowanego wyznaczają ramy tego postępowania. Równie istotnym jest rozpoznanie możliwości zarobkowych zobowiązanego, a także stopień możliwości zaspokojenia swoich potrzeb przez samego uprawnionego.

Odnosząc się do powyższych rozważań słusznie wskazuje Sąd Rejonowy, że powód- pozwany wzajemny jest obecnie w stanie choćby w podstawowym stopniu zaspokoić własne potrzeby z przyznanej mu renty socjalnej oraz dodatku pielęgnacyjnego. Co prawda są to środki w wysokości niewygórowanej, jednakże powód – pozwany wzajemny wcześniej nie miał żadnych własnych środków. Co więcej powód w obecnej chwili od poniedziałku do piątku przebywa w ośrodku z internatem, tym samym nie ponosi kosztów dojazdu oraz wyżywienia w takim zakresie jak dotychczas.

Nie można w tym miejscu zapomnieć również o pogorszeniu się sytuacji pozwanego – powoda wzajemnego, który obecnie przebywa na rencie, jest niezdolny do pracy. Twierdzenia pozwanego- powoda wzajemnego potwierdza zebrany w sprawie materiał dowodowy. Trudno zatem oczekiwać od niego, aby wykorzystywał swoje możliwości zarobkowe, kiedy de facto ich nie ma. Pozwany- powód wzajemny w wyniku zaistniałych okoliczności zmuszony był do wynajęcia pokoju, aby mieć, gdzie mieszkać, co dodatkowo pogorszyło jego możliwości finansowe. Sytuacja ta nie zwalnia go jednak z dotychczasowego czynienia osobistych starań względem niepełnosprawnego syna. Wskazać również należy, że sytuacja pozwanego – powoda wzajemnego nie należy do tragicznych, bowiem ma stały dochód, pozwalający na zaplanowanie wydatków oraz zaspokojenie własnych usprawiedliwionych potrzeb.

Wbrew zarzutom apelacji niepoczynienie przez Sąd I instancji ustaleń dotyczących kwoty przeznaczanej przez pozwanego –powoda wzajemnego za wynajem pokoju, nie miało istotnego wpływu na wydane rozstrzygnięcie w sprawie. M. P. na rozprawie wyjaśnił, że nie posiada pisemnej umowy najmu, zatem ocenie Sądu podlegała wiarygodność jego twierdzeń w tym zakresie i dalsze przeprowadzanie postępowania dowodowego w tej sprawie było zbędne.

W tym miejscu podkreślić należy, że przedmiotem i celem spraw alimentacyjnych jest dostarczenie osobom uprawnionym do alimentacji środków egzystencji. Obowiązek alimentacji dzieci przez rodziców ma swoje źródło w więzi rodzinnej stron i w żadnej mierze nie powinien być uzależniany od stanu stosunków majątkowych wiążących zobowiązanego z osobami trzecimi. Nie można zatem uznać, aby kwota otrzymana przez pozwanego- powoda wzajemnego w związku z postępowaniem egzekucyjnym stanowiła jego dochód. Stanowi ona wyłącznie realizację przysługujących pozwanemu – powodowi wzajemnemu również w chwili orzekania w pierwotnej sprawie alimentacyjnej uprawnień do połowy majątku należnego z podziału wspólnego majątku z byłą małżonką.

Powyższe okoliczności, w ocenie tut. Sądu, przemawiają za słusznością rozstrzygnięcia dokonanego przez Sąd Rejonowy i stąd też uznano apelację powoda- pozwanego wzajemnego za niezasadną i nie zasługującą na uwzględnienie. Z tych względów Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił apelację.

Sąd odstąpił od obciążania powoda- pozwanego wzajemnego opłatami sądowymi na zasadzie art. 113 § 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.